

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи

« ____ » _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної
Європи**

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії»
вид дисципліни за вибором

факультет Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«20» червня 2019 року, протокол №15

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: к.і.н., доцент, доц. каф. туристичного бізнесу та країнознавства Г.Г. Дедурін

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від «19» червня 2019 року №12

Завідувач кафедри туристичного бізнесу
та країнознавства

А. Ю. Парфіненко

Програму погоджено методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від «19» червня 2019 року № 11

Голова науково-методичної комісії

Л. І. Григорова-Беренда

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії».

1. Опис навчальної дисципліни

1. **Метою** викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з комплексом проблем, пов'язаних з формуванням і становленням на міжнародній арені країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи наприкінці XIX – на початку XXI ст., їх роллю у системі зовнішньополітичних, економічних, культурних та інших зв'язків між державами, організаціями та іншими суб'єктами міжнародних відносин у зазначений період.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- ознайомлення студентів з найбільш характерними напрямками зовнішньої політики країн регіону в XX – початку XXI століття.;
- визначення сучасних зовнішньополітичних пріоритетів країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи;
- виявлення місця та ролі України в новій системі відносин країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи;
- отримання навичок аналізу тенденцій і особливостей розвитку міжнародних відносин на регіональному рівні.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	
Семестр	
5-й	
Лекції	
32 год.	
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	
Самостійна робота	
72 год.	
Індивідуальні завдання	
Не заплановані	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання.

Студенти повинні:

знати:

- основні факти з історії зовнішньополітичної діяльності країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи кінця XIX – поч. XXI ст.;
- ключові проблеми у відносинах між державами регіону та провідними геополітичними гравцями, а також шляхи їх вирішення;
- основні засоби здійснення зовнішньої політики країнами Центрально-Східної та Південно-Східної Європи;
- діяльність знакових персоналій та ключові зовнішньополітичні концепції, якими керувались у своїй зовнішній політиці країни регіону у зазначений період.

вміти:

- працювати з інформацією: знаходити, оцінювати та використовувати інформацію з різних джерел, необхідну для вирішення наукових і професійних завдань
- вести дослідницьку діяльність, включаючи аналіз проблем, постановку цілей і завдань, виділення об'єкта і предмета дослідження, вибір способу і методів дослідження
- складати огляди преси за заданих тем, знаходити, збирати і узагальнювати фактичний матеріал, роблячи обґрунтовані висновки
- описувати проблеми і ситуації професійної діяльності, з використанням апарату соціальних, гуманітарних, економічних наук для вирішення професійних завдань.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Центральньо-Східна та Південно-Східна Європа у міжнародних відносинах 1918 – 1945 рр.: між тоталітаризмом і демократією

Тема 1. Центральньо-Східна та Південно-Східна Європа як історичний регіон

Зміст і тлумачення терміну «Центральньо-Східна Європа». Географічні координати та хронологічні межі курсу. Становлення національних держав у регіоні в умовах загострення міжнародної ситуації на межі XIX – XX ст. та формування їх зовнішньополітичної орієнтації. Вплив Першої світової на геополітичну ситуацію у регіоні.

Тема 2. Геополітичні зміни у Центральньо-Східній та Південно-Східній Європі внаслідок Першої світової війни

Розпад імперій та створення нових держав. Поява на міжнародній арені країн Балтії, Чехо-Словаччини, Угорщини, Польщі, Королівства сербів, хорватів та словенців. Питання узгодження кордонів у регіоні на Паризькій мирній конференції. Ставлення до української та білоруської державності. Мирні договори з Болгарією та Угорщиною. Польсько-українська та радянсько-польська війни. Протистояння Литви та Польщі з Віленського питання.

Тема 3. Країни Центральньо-Східної та Південно-Східної Європи у міжвоєнній системі міжнародних відносин

Зовнішня політика Польщі у 1921 – 1939 рр.: між СРСР та Німеччиною. Зовнішня політика країн Балтії: Естонія, Литва та Латвія на міжнародній арені. Зовнішньополітичний курс Чехо-Словаччини. Роль країни у формуванні системи колективної безпеки у Європі. Чехо-словацьке питання на Мюнхенській конференції 1938 р. Зовнішня політика Румунії та Угорщини у міжвоєнний час: дрейф вправо. Зовнішньополітичний курс балканських країн. Трансформація королівства сербів, хорватів і словенців у Югославію. Місце Болгарії та Албанії у системі міжнародних відносин.

Тема 4. Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи під час Другої світової війни

Пакт Молотова – Ріббентропа та доля польських земель. Формування прорадянського та прозахідного урядів та їх діяльність на міжнародній арені. Польське питання під час зустрічей лідерів антигітлерівської коаліції у Тегерані та Ялті. Ліквідація державності країн Балтії у 1940 р. та її міжнародно-правові наслідки. Нацистська окупація Югославії. Боротьба еміграційного уряду Чехо-Словаччини на міжнародній арені за відновлення державності. Трансформація зовнішньополітичного курсу Болгарії, Румунії та Угорщини: від нацистських сателітів до країн «народної демократії».

Розділ 2. Центрально-Східна та Південно-Східна Європа у міжнародних відносинах часів «холодної війни» 1945 – 1991 рр.: між тоталітаризмом і демократією

Тема 5. Зміни зовнішньополітичного курсу країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи у перші повоєнні роки. Формування соціалістичного табору

Геополітичні наслідки війни для країн регіону. Встановлення нових кордонів. Посилення радянського впливу. Створення Комінформбюро та Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ) та їх вплив на зовнішню політику країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи. Напруженість у радянсько-югославських відносинах. Створення Організації Варшавського договору та її цілі на міжнародній арені.

Тема 6. Зовнішня політика країн соціалістичної співдружності у 1950-х – на початку 1980-х рр.

Угорська криза 1956 р. та її вирішення на міжнародній арені. Критика «культу особи» у СРСР та її вплив на радянсько-албанські відносини. Особлива позиція Югославії у соціалістичному таборі. Рух неприєднання. «Празька весна» 1968 р. та доктрина Брежнєва. Польська криза 1981 р. та її врегулювання. Прихід до влади у Румунії Н. Чаушеску та зміни у зовнішньополітичному курсі країни.

Тема 7. Крах соціалістичної системи та формування нового зовнішньополітичного курсу країн регіону

«Нове політичне мислення» у СРСР. Відмова від доктрини Брежньова. Оксамитові революції у країнах Центрально-Східної Європи. Початок зближення із Заходом. Розпад СРСР та поява нових незалежних держав: Литви, Латвії, Естонії, Білорусі, України, Молдови. Їх міжнародне визнання. Початок розпаду Югославії та його міжнародні наслідки.

Розділ 3. Місце країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи у сучасній системі міжнародних відносин

Тема 8. Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи наприкінці XX – на початку XXI ст.

Євроінтеграційний та трансатлантичний курс країн регіону у 1993 – 2007. Створення Вишеградської четвірки. Вступ країн Балтії та Центрально-Східної Європи до НАТО та зміни геополітичної ситуації у регіоні. Розширення ЄС на Схід. Початок протистояння «нової» та «старої» Європи. Зовнішня політика балканських країн: від війни до миру. Білорусь і Молдова у міжнародних відносинах наприкінці XX – на початку XXI ст. Проблема Росії та її впливів для країн регіону. Еміграційна криза у Європі та позиція Польщі та Угорщини. Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи на сучасному етапі (2008 – 2018 рр.)

Тема 9. Україна серед держав Центрально-Східної та Південно-Східної Європи

Українсько-польські стосунки: проблеми історичної пам'яті та перспективи співпраці на міжнародній арені. Відносини України з іншими членами Вишеградської групи: Чехію, Словаччиною, Угорщиною. Мовне питання в українсько-угорських стосунках. Україна і країни Балтії: потенціальні можливості балтсько-чорноморського союзу. Українсько-білоруські відносини. Україна і Молдова. Роль України у вирішенні придністровського конфлікту. Українсько-румунські стосунки. Участь України у вирішенні балканської кризи. Сучасний стан взаємовідносин з

Болгарією та країнами, що виникли на теренах колишньої Югославії: Сербією, Хорватією, Словенією, Боснією та Герцеговиною, Чорногорією, Македонією, Косово.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Центральнo-Східна та Південно-Східна Європа у міжнародних відносинах 1918 – 1945 рр.: між тоталітаризмом і демократією												
Тема 1. Центральнo-Східна та Південно-Східна Європа як історичний регіон	10	2	-			8						
Тема 2. Геополітичні зміни у Центральнo-Східній та Південно-Східній Європі внаслідок Першої світової війни	12	2	2			8						
Тема 3. Країни Центральнo-Східної та Південно-Східної Європи у міжвоєнній системі міжнародних відносин	18	8	2			8						
Тема 4. Зовнішня політика країн Центральнo-Східної та Південно-Східної Європи під час Другої світової війни	12	2	2			8						
Разом за розділом 1	52	14	6			32						
Розділ 2. Центральнo-Східна та Південно-Східна Європа у міжнародних відносинах часів «холодної війни» 1945 – 1991 рр.: між тоталітаризмом і демократією												
Тема 5. Зміни зовнішньополітичного курсу країн Центральнo-Східної та Південно-Східної Європи у перші повоєнні роки. Формування соціалістичного табору	12	2	2			8						
Тема 6. Зовнішня	14	4	2			8						

політика країн соціалістичної співдружності у 1950-х – на початку 1980-х рр.												
Тема 7. Крах соціалістичної системи та формування нового зовнішньополітичного курсу країн регіону	12	2	2			8						
Разом за розділом 2	38	8	6			24						
Розділ 3. Місце країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи у сучасній системі міжнародних відносин												
Тема 8. Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.	16	6	2			8						
Тема 9. Україна серед держав Центрально-Східної та Південно-Східної Європи	14	4	2			8						
Разом за розділом 3	30	10	4			16						
Усього годин	120	32	16			72						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Перша світова війна та її вплив на геополітичні процеси у Центрально-Східній та Південно-Східній Європі	2
2	Зовнішня політика країн регіону між двома світовими війнами	2
3	Країни Центрально-Східної та Південно-Східної Європи у міжнародних відносинах часів Другої світової війни	2
4	Нав'язана реальність? Зовнішня політика країн регіону у перші повоєнні роки	2
5	Специфіка зовнішньої політики країн «соціалістичного табору» у 1950-х – 80-х рр.	2
6	Вітер змін. Центрально-Східна та Південно-Східна Європа на зламі епох	2
7	«Нова Європа» вимагає більшого? Зовнішня політика країн регіону на сучасному етапі	2
8	Україна, як системо утворюючий елемент геополітичної мозаїки Центрально-Східної Європи	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Центрально-Східна та Південно-Східна Європа як історичний регіон Лекційний матеріал доповнити детальним ознайомленням з особливостями становища зарубіжних слов'янських та балтійських народів у період переходу до модернізації Європи. Вміти характеризувати тенденції розвитку їх національно-визвольних рухів	8
2	Геополітичні зміни у Центрально-Східній та Південно-Східній Європі внаслідок Першої світової війни Лекційний матеріал доповнити інформацією стосовно діяльності Малої Антанти та Балканської Антанти. Вміти визначати вплив боротьби між автократією і демократією в зарубіжних слов'янських державах та країнах Балтії на вибір їх зовнішньополітичного курсу	8
3	Країни Центрально-Східної та Південно-Східної Європи у міжвоєнній системі міжнародних відносин Звернути увагу на міжнародний контекст проголошення незалежності Словаччини. Характеризувати участь Польщі у міжнародних конфліктах в Європі. Визначити місце КСХС у системі міжнародних відносин у 20-х роках ХХ ст. Знати причини та наслідки італійської агресії проти Албанії	8
4	Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи під час Другої світової війни З'ясувати причини втягування Румунії, Угорщини та Болгарії у Другу світову війну на боці блоку агресивних держав. Встановити, яким чином нацистська Німеччина використовувала національні рухи країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи для створення напруженої міжнародної ситуації у регіоні	8
5	Зміни зовнішньополітичного курсу країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи у перші повоєнні роки. Формування соціалістичного табору Знати міжнародний контекст відновлення незалежності Польщі та вирішення питання про її кордони. Звернути увагу на те, яким чином було легітимізована зміна кордонів у регіоні, що відбулась у 1939 – 1940 рр.	8
6	Зовнішня політика країн соціалістичної співдружності у 1950-х – на початку 1980-х рр. Розглянути особливості зовнішньополітичного курсу Югославії. Вміти пояснити, чому західні країни не втручалися у перебіг конфліктів, що виникали у 1950-х – 1960-х рр., як то антирадянські виступи в Угорщині 1956 р. та Чехо-Словаччині 1968 р. Знати, як сприйняли лідери країн «народної демократії» доктрину Брежнєва	8
7	Крах соціалістичної системи та формування нового зовнішньополітичного курсу країн регіону Ознайомитися зі змістом Декларацій Ради Міністрів ЄС «Про Югославію» та «Про критерії визнання нових держав у Східній Європі і СРСР»	8

8	Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи наприкінці XX – на початку XXI ст. Пояснювати причини трансформації НАТО в контексті геополітичних змін у Центрально-Східній Європі. Вміти визначати позитивні та негативні боки розширення Північноатлантичного альянсу на Схід. Вплив на політичне і економічне життя низки країн регіону їх вступу до ЄС	8
9	Україна серед держав Центрально-Східної та Південно-Східної Європи Лекційний матеріал доповнити історичним екскурсом у становлення зв'язків між Україною і рештою країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи.	8
10	Разом	72

Теми для рефератів та інформаційних повідомлень (виступів):

1. Виникнення незалежної Польської держави та її вплив на геополітичну ситуацію у регіоні (1918 – 1921)
2. Питання країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи на Паризькій мирній конференції
3. Польсько-радянські та польсько-німецькі відносини в 30-х роках XX ст.
4. Чехо-Словаччина в системі міжнародних відносин у 20 – 30-х роках XX ст.
5. Мюнхенська угода 1938 р. та її вплив на подальшу долю Чехо-Словаччини
6. Словацьке питання у довоєнній Чехо-Словаччині. Проголошення «незалежності» Словаччини
7. Угорщина у системі міжнародних відносин міжвоєнного періоду
8. Зовнішня політика Румунії та Болгарії між двома світовими війнами
9. Участь КСХС у Малій та Балканських Антантах
10. Болгаро-югославські відносини у міжвоєнний період
11. Радянсько-німецькі домовленості 1939 р. та їх вплив на геополітичну перебудову у Центрально-Східній та Південно-Східній Європі
12. Польське питання у міжнародних відносинах часів Другої світової війни
13. Балканська федерація: амбіційний, але нереалізований проект
14. Проблема встановлення кордонів у Центрально-Східній та Південно-Східній Європі після завершення Другої світової війни
15. Місце Варшавського договору у взаємовідносинах СРСР і соціалістичних країн Центрально-Східної Європи
16. Події угорської революції 1956 р. та «празької весни» 1968 р. як приклад радянського втручання у внутрішні справи країн «соціалістичного табору»

17. Радянсько-югославські відносини (1945 – 1991)
18. Зовнішня політика Югославії у 1945 – 1991 рр.
19. Країни Центрально-Східної та Південно-Східної Європи в умовах завершення «холодної війни»: пошук нових орієнтирів
20. Югославська криза 1990-х: міжнародний аспект
21. Хорватія та Словенія і їх діяльність на міжнародній арені на сучасному етапі
22. Зовнішньополітичні орієнтири Сербії у XXI ст.
23. Грецько-македонський конфлікт і шляхи його вирішення
24. Мусульманські країни Європи – Боснія та Герцеговина та Албанія: пошуки себе на міжнародній арені
25. Косово – чи вирішено проблему?
26. Зовнішня політика Чорногорії після здобуття незалежності (2006 – 2018)
27. Польський шлях до євроінтеграції (1989 – 2004)
28. Зовнішня політика Польщі на сучасному етапі (2005 – 2018)
29. Мирне розлучення Чехії та Словаччини 1993 р. як альтернатива югославському сценарію
30. Чехія і Словаччини на шляху до ЄС
31. Зовнішня політика Чехії і Словаччини на сучасному етапі (2005 – 2018)
32. Зовнішня політика Румунії та Болгарії: до та після ЄС
33. Прибалтійська Євроінтеграція: від СРСР до ЄС (1991 – 2004)
34. Литва, Латвія та Естонія у сучасній системі міжнародних відносин (2005 – 2018)
35. Зовнішня політика Молдови (1991 – 2018)
36. Зовнішня політика Республіки Білорусь (1991 – 2018)
37. Роль Вишеградської четвірки у становленні посттоталітарних держав Східної Європи.
38. Польсько-українські відносини на сучасному етапі
39. Міжнародні зв'язки України та країн Балтії
40. Українсько-молдовські стосунки та проблема Придністров'я
41. Українсько-білоруські стосунки на сучасному етапі
42. Зовнішньополітичні зв'язки України і балканських країн
43. Українсько-угорські відносини на сучасному етапі
44. Відносини між Україною та Чехією і Словаччиною на сучасному етапі
45. Сучасний стан взаємозв'язків України з Румунією та Болгарією
46. Відносини країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи з МВФ та Світовим банком
47. НАТО та країни Центрально-Східної Європи
48. НАТО та країни Південно-Східної Європи
49. Відносини країн Центрально-Східної Європи з Росією на сучасному етапі
50. Відносини країн Південно-Східної Європи з Росією на сучасному етапі

6. Методи контролю

Методи контролю забезпечують перевірку ступеня досягнення *кінцевих* і *конкретних* цілей вивчення дисципліни. Призначені для кількісного і якісного оцінювання досягнутого при вивченні дисципліни рівня сформованості знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних та громадянських якостей.

Семестровий підсумковий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною програмою дисципліни (максимум 40 балів).

При вивченні дисципліни «Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення оцінки, при проведенні заліку і враховуються при визначенні підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на семінарських та практичних заняттях відповідно до конкретних цілей, засвоєння тем розділів (проміжний контроль) – на практичних та семінарських підсумкових заняттях.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- тестові завдання;
- розв'язування задач;
- виконання творчих завдань.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять, контрольної роботи. Сума балів, які студент **денної** форми навчання може набрати за поточними контролем, дорівнює 60 балів.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни здійснюється по їх завершенню на підсумкових заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих модулів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи».

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів поточного і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять. Загальна кількість балів за успішне виконання завдань – 60.

Підсумковий контроль під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40.

7. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота								Разом	Екзаменаційна робота	Сума
Розділ 1				Розділ 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
7	8	7	8	7	8	7	8	60	40	100

T1, T2 ... T8 – теми розділів.

7 – 8 балів – виступ з доповіддю або рефератом. Участь в обговоренні більшості питань, винесених на семінарське заняття.

5 – 6 балів – опонування основному доповідачу/доповідачам. Участь в обговоренні більшості питань, винесених на семінарське заняття.

3 – 4 бали – участь в обговоренні більшості питань, винесених на семінарське заняття.

1 – 2 бали – доповнення з окремих питань, винесених на семінарське заняття.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

8. Рекомендована література

Основна література

1. Зашкільняк Л. Історія Центрально-Східної Європи: Посіб. для студентів іст. і гуман. фак-тів. Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка, 2001. 660 с.
2. Ди Нольфо Э. История международных отношений (1918-1999 гг.). В 2-х томах. М.: Логос, 2003. Т.1. 592 с., Т.2. 744 с.
3. Дюрозель Ж-Б. Історія дипломатії від 1919 року і до наших днів. К.: Основи, 1995. 903 с.
4. Крапівін О. Зовнішня політика країн Центральної та Східної Європи: Навчальний посібник для студентів. Донецьк, 2012. 274 с.
5. Кріль М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.). Київ: Знання, 2008. 284 с.
6. Ротшильд Д. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами. Київ : Мегатайп, 2001 . 495 с.
7. Ротшильд Д. Повернення до різноманітності: політична історія Східно-Центральної Європи після завершення Другої світової війни. К.: Мегатайп, 2004. 382 с.
8. Снейдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь (1569 - 1999). К.: Дух і літера, 2016. 464 с.
9. Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна, Росія, Польща. К.: Дух і літера, 2016. 552 с.
10. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та балканських країн. XX століття. Київ: Генеза, 2005. 816 с.

Допоміжна література

1. Богатуров А. История международных отношений. 1945 – 2008. М., 2010.
2. Васильева Н., Гаврилов В. Балканский тупик? Историческая судьба Югославии в XX веке. М., 2000.
3. Зашкільняк Л. Українсько-польські стосунки у XX ст.: Традиції і сучасність. *Проблеми слов'янознавства*. Вип. 49. Львів, 1996.
4. Іваницька О. Історія міжнародних відносин (1918 – 1945): Підручник. – К., 2011.
5. Крушинський В. Міжнародні відносини та світова політика: 1945 – 1980. К., 2007.
6. Лундестад Г. Восток, Запад, Север, Юг: Основные направления мировой политики. 1945 – 1996. М., 2002.
7. Международные отношения и страны Центральной и Юго-Восточной Европы в период фашистской агрессии на Балканах и подготовки нападения на СССР (сентябрь 1940 – июнь 1941 гг.) – М., 1992.
8. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник/За ред. Манжоли В.А.- К., 2010.
9. Михайленко В. Европейская политика СССР в 1945 – 1953 гг.: У истоков холодной войны. Учебное пособие. Екатеринбург: Изд. Уральского университета, 2006. 244 с.
10. Очаги тревоги в Восточной Европе. Драма национальных противоречий. – М., 1994.
11. Политический кризис 1939 г. и страны Центральной и Юго-Восточной Европы. – М., 1989.
12. Фалькович С. О некоторых особенностях формирования национальных государств в Центральной Европе. *Центральная Европа в Новое и Новейшее время: Сборник к 70-летию Т.М. Исламова*. М., 1998.
13. Центрально-Восточная Европа во второй половине XX века. В 3-х тт. М., 2000 – 2002. Т.1 – 2.
14. Юго-Восточная Европа в эпоху кардинальных перемен / Под ред. А.А. Языковой. М.: Издательство «Весь мир», 2007. 352 с.
15. Языкова А. Малая Антанта в европейской политике. 1918-1925. М., 1974.

9. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Ключові запити для пошуку у світовій мережі відповідних інформаційних ресурсів:

1. Центрально-Східна Європа. Режим доступу:
http://istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/19/19/kaganov.pdf

2. Південно-Східна Європа. Режим доступу: <https://i100rik.com.ua/krayini-tsentralnoyi-shidnoyi-i-pivdenno-shidnoyi-yevropi/>
3. Історія дипломатії. Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Diurozel_Zhan-Batist/Istoriia_dyplomatii_vid_1919_roku_do_nashykh_dniv/
4. Історія міжнародних відносин. Режим доступу: <http://posibniki.com.ua/catalog-istoriya-mizhnarodnih-vidnosin-i-zovnishnoyi-politiki-hh-pochatok-hhi-st>
5. Рух НАТО на Схід. Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/Book/minzv/11.pdf>